తొలినాటి తెలుగు నాటక విమర్శ

పురాణం సూరిశాస్త్రి గారి

"నాట్యాంబుజము"
&
"నాట్య అశోకము"

(సంస్కరణ ప్రతి)

సంపాదకులు

ఆచార్య మొదలి నాగభూషణశర్మ

కళాతపస్వి క్రియేషన్స్

పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు

(1888 - 1941)

శ్రీ పురాణం సూరిశాస్త్రి

సూరిశాస్త్రిగారి భార్య శ్రీమతి కనకమ్మ,
కుమారుడు శివప్రసాద్

కుమార్తె శ్రీమతి వెంకటరమణమ్మ

సువిశాలమైన విద్యానిలయ ప్రాంగణం - బందరు

తొలినాటి తెలుగు నాటక విమర్శ

పురాణం సూరిశాస్త్రిగారి

నాట్యాంబుజము
&
నాట్య అశోకము

(సంస్కరణ ప్రతి)

సంపాదకులు

ఆచార్య మొదలి నాగభూషణ శర్మ

కళాతపస్వి క్రియేషన్స్

లలితా మహల్, 10/7ఎ,

అన్నై సత్యనగర్ మెయిన్ రోడ్, రామాపురం, చెన్నై - 600 089.

ఫోన్ : 044-22491939.

- పురాణం సూరిశాస్త్రిగారి **నాట్యాంబుజము & నాట్య అశోకము**
(***Nātyāmbujam*** and ***Nātya Asōkam*** : a compilation of
Sri Puranam Suri Sastry's critical works on early Telugu theatre,
edited with notes and introduction by Prof. M. Nagabhushana Sarma)

- **ప్రచురణ :** మే 2011

ప్రతులు : 1000

- **మూల్యం :**

రూ. 200/-

U.S. $ (abroad) **20**

- **సంపాదకుని చిరునామా :**
ఆచార్య మొదలి నాగభూషణ శర్మ
1-8-702/32/39, పద్మ కాలనీ,
నల్లకుంట, హైదరాబాద్ - 500 044.
ఫోన్ : 040-27624765, మొబైల్ : 9246103316
E-mail : modalisarma@rediffmail.com

- **డి.టి.పి. :** కె. ప్రసాద్

- **పుస్తక రూపకల్పన :**
క్రియేటివ్ లింక్స్
1-8-725/ఏ/1, 103 సి, బాలాజి భాగ్యనగర్ అపార్ట్‌మెంట్స్,
నల్లకుంట, హైదరాబాద్-500 044.
ఫోన్స్ : 98485 06964, 98480 65658.

- **ప్రతులకు :**
కళాతపస్వి క్రియేషన్స్, చెన్నై
క్రియేటివ్ లింక్స్
విశాలాంధ్ర
ఆంధ్ర బాలానంద సంఘం, బర్కిట్ రోడ్, టి.నగర్, చెన్నై-17
మరియు అన్ని ప్రముఖ పుస్తక విక్రయ కేంద్రాలు

పితృఋణం

ఆదాయంపట్ల ప్రధానమైన దృష్టిలేకుండా ఒక ఆదర్శంకోసం అవతరించినది 'కళాతపస్వి క్రియేషన్స్' ప్రచురణల విభాగము. కడుపు బాధ తీరిన జీవితం గడుపుతున్న నాకు మనస్సు నిండా తృప్తినిచ్చే పని చెయ్యాలన్న ఆర్తికి కార్యరూపమే ఈ ప్రచురణలు. మాది తెనాలి. నాటక రంగాన్ని పరిపుష్టం చేసిన పెద్దలెందరో పుట్టిన పుణ్యభూమి. తెనాలిని తలుచుకోకుండా తెలుగుదేశంలో ఏ చరిత్రా సమగ్రం కాదు. కాగా, మా నాన్నగారు – మల్లాది దేవేంద్రుడుగారు స్వతహాగా నటులు. హరికథకులు. కళలో ఏమాత్రం ఔచిత్య దోషం ఉన్నా సహించని ఉగ్రావతారులు. ఆయన పుణ్యమే మమ్మల్ని ఇంత దూరం నడిపించింది, ఈ మాత్రపు కళా సౌరభాన్ని మా జీవితాల్లో నిలిపింది.

తెలుగుదేశాన్ని ప్రభావితం చేసిన మహామహులు– ఆ రోజుల్లో ముగ్గురని పెద్దలు చెప్తారు. బందరులో బ్రహ్మశ్రీ పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు, పసుమర్తి యజ్ఞనారాయణ శాస్త్రిగారు, రాజమండ్రిలో శ్రీపాద కామేశ్వరరావుగారు. వీరు ఆనాడే నాటకరంగానికి సంబంధించిన విమర్శనాత్మక రచనలు చేసినవారు. నాటకం సృష్టి. విమర్శ తుష్టి. సంపన్న కుటుంబం నుంచి వచ్చిన సూరిశాస్త్రిగారు– ఇహానికీ పరానికీ చక్కని సంస్కారయుతమైన నిచ్చెన ఏర్పాటుచేసుకున్న పుణ్య పురుషులు. ఎప్పుడో గత శతాబ్దపు రెండో దశకంలో వారు రచించిన 'నాట్యాంబుజము', 'నాట్య అశోకము' గ్రంథాలను మళ్లీ ఈ తరం నాటక ప్రియుల చేతికి అందించాలన్న ప్రయత్నమే ఈ ప్రచురణ.

దాదాపు 9 దశాబ్దాల కిందటి ఈ విమర్శన గ్రంథాన్ని కేవలం పునర్ముద్రణ చేయడమే కాక – అప్పటి వైభవాన్నీ, నాటక చరిత్రలో ఈ గ్రంథాల ప్రాధాన్యాన్నీ వివరిస్తూ ఆచార్య మొదలి నాగభూషణ శర్మగారు సాధికారికమైన పీఠికను, అథోసూచికల ద్వారా వివరణలను రూపొందించారు. ఇది ఉద్యానవనంలో

పూలబాటలాంటిది. ఇన్నాళ్ల తర్వాత ఇలాంటి విలువైన సమాచారాన్ని పాఠకులకు అందించే అవకాశాన్ని పెద్దలు, గ్రంథకర్త పురాణం సూరిశాస్త్రిగారి మనుమలు, బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రిగారి తనయులు అయిన నరసింహశాస్త్రిగారు మాకు ఇచ్చినందుకు వారికి మా కృతజ్ఞతలు. వారు తీర్చుకుంటున్నది పితృఋణం. నేను తీర్చుకుంటున్నదీ అదే.

సంస్కృతి, సంస్కారం నిరంతర స్రోతస్విని. తొంభై సంవత్సరాల కిందటి ఈ గ్రంథాల సమాచారం ఏ ఒక్క గ్రంథాలయంలోనైనా ఇప్పటినుండి ఒక నూరేళ్లపాటు నిలవగలిగితే– మా కృషికి చిరంజీవత్వం లభిస్తుంది. ఇదీ మా ప్రలోభం. ప్రచురణలో చక్కని విలువలను సాధించే క్రియేటివ్ లింక్స్ మాటూరి సూరిబాబు, తాళ్ల శ్రీకాంత్‌ల అండదండలు దొరకడం ఈ పుస్తకం చేసుకున్న మరొక అదృష్టం.

4-5-2011 **మల్లాది సచ్చిదానందమూర్తి**

శివప్రసాదం

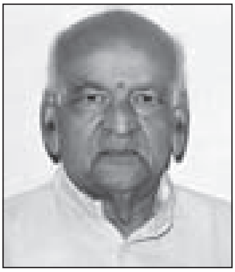

పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు మా మాతామహులు. ఆయన అల్లుడు మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రిగారు మా తండ్రిగారు. సూరిశాస్త్రిగారికి ఇద్దరు పిల్లలు. పెద్దది మా అమ్మగారు - వెంకట రమణమ్మగారు. రెండవ సంతానం శివప్రసాద్. తన మూడవఏటనే పరమపదించిన ఆ చిన్నవాడి వరప్రసాదంగానే మా తాతగారు తన సాహిత్య ప్రస్థానాన్ని కొనసాగించారు. అందుకే ఈ సంక్షిప్త 'జ్ఞాపకమాలిక'కు 'శివప్రసాదం' అన్న పేరు.

అదివో అల్లదివో
ఆనాటి పర్ణశాల

విజయవాడ నుంచి బస్సులో వెడుతూ వుంటే బందరు సమీపంలో కనువిందుగా కనిపించే ప్రదేశం. విరబూసి అంతటా అలుముకొన్న కొండ తంగేడు పువ్వులతో ఆనాటి వైభవం చెదురుమదురైనా ఇప్పటికీ రామయ్యతండ్రి గుడి, తటాకం అలాగే కళకళలాడుతున్నాయి. పొలం పనులకు పోయేవారిని క్షేమంగా పోయిరండని ఆ సీతాపతి దీవించి పంపిస్తాడు. దప్పిగొన్న మూగజీవుల దప్పికను తీర్చి తల్లిలాగా లాలన చేస్తుంది ఆ తటాకం. ఒకప్పుడు ఈ పర్ణశాల ఆంధ్రదేశంలో ఒక ప్రధాన సంస్కృతి, విద్యా, కళాకేంద్రంగా విలసిల్లిన గురుకులం.

ఆచార్యులుగా 18 ఏళ్లు అక్కడ గడిపిన కళాప్రపూర్ణ దువ్వూరి వెంకటరమణ శాస్త్రిగారి అనుభవాలు వారి స్వీయచరిత్రలో చదువుతూంటే - నిజమే సుమా! నా చిన్నతనంలో చూశాను, కల కాదు అనిపిస్తుంటుంది.

వారి మాటల్లో -

"చిట్టిగూడూరు కాలేజీలో నేనున్న 18 ఏళ్లు ఎక్కువ కాలం తాటాకు పాకలే కాలేజీ భవనాలు, తాటాకు చాపలే ఆసనాలు. బందరు నుంచి, ఇతర స్థలాల నుంచి కొంతమంది పెద్దలు కాలేజీ చూడడానికి వస్తూవుండేవారు. నియమబద్ధంగా శ్రద్ధాసక్తులతో జరుగుతున్న చదువుసంధ్యల తీరు చూసి సంతోషించి

వెళ్లేవారు. ఎవరు వచ్చినా పాకలో పాఠాలన్న చిన్నతనం మాకుండేది కాదు చిన్నచూపు వారికుండేది కాదు.

కాలేజీ ఆరంభించిన కొంతకాలానికి చిట్టిగూడూరుకు రమారమి రెండు మైళ్ల దూరంలో 'పర్ణశాల' అన్న పేరుతో పొలాల్లో వినోదంగా కట్టిన చిన్న చిన్న భవనాలు, బందరు వాస్తవ్యులు పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు కాలేజికి దానం చేశారు. కోరి వారు ఇచ్చినదీ ఇష్టపడి మనం పుచ్చుకున్నదీ గనక వాటిని ఉపయోగించు కోవడం ఉచితమనే దృష్టితో అక్కడ క్లాసులు నడిపించాము. ప్రతి రోజూ పండితులకు రెండు మైళ్ల నడక శ్రమగా వుంటుందని మా అందరికీ కొత్త సైకిళ్లు తెప్పించి యిచ్చారు.

కాలేజీకి 'పర్ణశాల' భవనాలు ఇచ్చిన పురాణం సూరిశాస్త్రిగారి మకాం బందరులో. వారిది చాలా సంపన్న కుటుంబం. ఆయనతో మా కాలేజీ వారందరికీ చాలా సన్నిహితమైన స్నేహం వుండేది. ఆయన తండ్రిగారు చాలా ఆస్తి సంపాదించారు. కొడుక్కి అప్పగించారు. ఈ సూరిశాస్త్రిగారు బి.ఏ. పాసయి అంతటితో చదువు ఆపేసి తండ్రిగారిచ్చిన ఆస్తి అనుభవిస్తూ రకరకాల ఖర్చులు పెడుతూ దిల్కుషీగా జీవితం గడిపిన వ్యక్తి. సాహిత్యాభిరుచి కూడా ఉండేది. 'నాట్యాంబుజము' అనీ 'నాట్యోత్పలం' అనీ యింకా ఏవేవో కొన్ని పుస్తకాలు కూడా వ్రాశారు. ఏమయినా ఆటపాటలన్నా, నాటకాలన్నా ఎక్కువ అభిరుచి. ఆయన తరుచూ 'పర్ణశాల'కు వస్తూవుండేవారు. వచ్చి మా అందరితో ఏవో ప్రసంగాలు చర్చలూ చేస్తుండేవారు."

ఆయన జీవితంలో అద్భుతమైన, మానవాతీతమైన మలుపులు, దీక్ష, త్యాగ నిబద్ధతలు వున్నాయి. ఆయన బుద్ధపూర్ణిమనాడు పుట్టారు. బుద్ధుడు ఆయన నేస్తం. రాముడు ఆయన దైవం. హారతి కర్పూరంలా వెలుగుతూ పరులకు దారి చూపడమే ఆయన జీవితలక్ష్యం. వారికి చిన్నతనంలోనే మనస్సుకి రెండు 'పిచ్చ'లు పట్టుకున్నవి. ఎప్పుడూ రాముడి తలపే. రేపు చస్తానేమో? మనం చేయవలసిన పనులు పూర్తి కావేమో? అనే ఆలోచనే. ఇది పుట్టిన తరవాత అపరిమితంగా బలం కలిగింది. ఎన్ని గంటలు పనిచేసినా విసుగుండదు. ఎప్పుడూ చదవడం, చూడటం, వ్రాయడం.

అంతేకాదు. మనిషికి పెద్దలు విధించిన మూడు ఋణాలు – పితృరుణం, దేవరుణం, మానవరుణం తీర్చుకొని సుఖంగా చనిపోవాలనేదే ఆయన కోరిక. తీర్థయాత్రలు చేసి పితృరుణం, రామమందిరం కట్టించి దేవరుణం, విద్యాదానంతో

ఋషిరుణం తీర్చుకున్నారు. విద్యానిలయం – ఆనాటి సరస్వతీ దేవి ఆవాసంగా లలితకళలకు అంకితం చేసిన ఆంధ్ర సేవకుడు. ఈ ఆంధ్రభోజుడు మా మాతామహుడు. ఇంటిపేరే పురాణం అయినా, చూపులకు వామనుడుగా కన్పించినా ఆయన పూర్ణ పురుషుడు, దానకర్ణుడు.

మా తాతగారు బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులయిన పురాణం సూరిశాస్త్రిగారిని గురించి ఆత్మీయుడు పాతూరి శ్రీరామశాస్త్రి విజ్ఞానసర్వస్వంలో సవివరంగా, సుదీర్ఘమైన రచన చేశాడు. ఆయన గొప్పతనాన్ని క్రోడీకరిస్తూ శ్రీరామశాస్త్రిగారు అన్న మాటలు యివి : "సూరిశాస్త్రిగారు మేధావి, రచయిత, విద్యాకళాపోషకుడు, విమర్శకుడు, భక్తుడు, త్యాగి మాత్రమేకాక జీవితమాధుర్యాన్ని, రసానుభూతిని అన్ని కోణాలనుంచి అనుభవించిన భోగి."

సూరిశాస్త్రిగారు రసాయనశాస్త్రంలో పట్టభద్రులు. అయినా కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి సంపాదకత్వంలో వెలువడిన విజ్ఞానసర్వస్వంలో "అంగారక గ్రహం" మీద ఉత్తమ వ్యాసాన్ని వెలువరించారు. తెలుగునాటక విమర్శకు పునాదులు వేశారు. నాటకవిమర్శతో పాటు కావ్యవిమర్శను ఆ రెంటితోపాటు విమర్శక సూత్రాలను నిర్వచిస్తూ విమర్శకపారిజాతాన్ని వ్రాశారు.

ఆయన కట్టించుకున్న ఇంటిపేరు "విద్యానిలయం". అందులో కళలు, సాహిత్యం, విజ్ఞాన శాస్త్రాలలో ఎంపిక చేసిన పుస్తకాలతో ఒక విశిష్ట గ్రంథాలయం ఉండేది. తెలుగు కవులు పింగళి లక్ష్మీకాంతం, అబ్బూరి రామకృష్ణరావు ; ఇంగ్లీషు కవులు వి.యన్.భూషణ్, సోమనాథ్ వెల్లటూర్ ; నటులు నెల్లూరు నాగరాజరావు, ముంజులూరి కృష్ణారావు; సంగీత విద్వాంసులు హరినాగభూషణం, గరికపర్తి కోటయ్యదేవర, వీరందరితో పాటు మధుర భావుకుడు, కవి, కథారచయిత, ఆయన అల్లుడు అయిన మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి మొదలైనవారు ఆ యింటిలో జరిగే కవి పండిత గోష్ఠులలో పాల్గొంటూ "విద్యానిలయం" – అన్న పేరును సార్థకం చేశారు.

1920లో ఒక సంవత్సరం పాటు సకుటుంబంగా కాశ్మీరునుంచి కన్యాకుమారి మీదుగా సింహళం వరకు అఖిలభారత పర్యటన చేసి శ్రీరామ నవమికి యిల్లు చేరి రాములవారికి కల్యాణం జరిపించారు. ప్రఖ్యాత సంస్కృత విద్వాంసులు శ్రీ యస్.జి.టి.వరదాచార్యులుగారిని ప్రోత్సహించి చిట్టిగూడూరులో సంస్కృత కళాశాల ప్రారంభానికి కారకులైనారు. బందరుకు ఆరు మైళ్ల దూరంలో విజయవాడ రోడ్డును ఆనుకొని వున్న తరకటూరులో పర్ణశాల స్థాపించిన సంగతి

చెప్పానుగా! ఆ విద్యాకేంద్రంలో ఒక తటాకం, దానికి ఒక ప్రక్క రామాలయం, మరొక ప్రక్క శివాలయం కట్టించారు. పర్ణశాలలో పరమపదించిన తన కుమారుని పేర సంస్కృతవిద్యాలయంగా శివప్రసాద్ పాఠశాలను స్థాపించారు. సూరిశాస్త్రిగారి ఇంటికెదురు వరుసల్లో అర్ధాష్టభుజిముఖంలో తెలుగువారికి భక్తి మార్గాన్ని బోధించిన త్రిమూర్తులు, బమ్మెర పోతరాజు, కంచెర్ల గోపరాజు, కాకర్ల త్యాగరాజుగార్ల పేర్లను చెక్కించి 'తులసి' అనే భవనాన్ని చెక్కించారు. ఆ 'తులసి' గృహప్రవేశ సందర్భంగా వేదాలలోని సారాన్ని పామరులకు కూడా తెలియచెప్పడానికి ప్రఖ్యాత వేద పండితులు ఉప్పులూరి గణపతి శాస్త్రిగారిని పిలిపించి మూడు నెలలపాటు వేదాలమీద ఉపన్యాసాలు చెప్పించారు. (ఈ విషయాలు పాతూరి శ్రీరామశాస్త్రి గారు తమ వ్యాసంలో ఉటంకించారు.) అటువంటివాడు మా తాతగారు.

పర్ణశాలలో ఆ సీతారామలక్ష్మణ ఆంజనేయ స్వాములను దర్శించుకుంటూ, విద్యానిలయంలో చదువు సంధ్యలతో, ఆటపాటలతో ఆనందమయంగా గడచిపోవడం, వొంటిమీదికి 88 ఏళ్లు వచ్చినా ఫలానివారి మనవడివా, మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రిగారి కుమారుడివా' అనిపించుకోవడం నా అదృష్టం.

ఆ దివ్యాత్మలు మామా అల్లుళ్లకు వారు దివ్యకళామయంగా వెలిగించిన శివజ్యోతిని కళ్లకు అద్దుకుంటూ, యజ్ఞకర్తగా బాధ్యత వహించిన సహృదయ సోదరులు మల్లాది సచ్చిదానంద మూర్తిగారికి, సూత్రధారుడుగా మా బావ మొదలి నాగభూషణశర్మకు ప్రేక్షకపాత్రలో నా అభినందనలు, ఆశీస్సులు అందజేస్తున్నాను.

నా కల నిజమైంది. రూపురేఖలు దిద్దుకొని పుస్తకపాణి సరస్వతీదేవిని ఈ విధంగా దర్శించే భాగ్యం కలిగింది. ఈ నాటకానికి పరబ్రహ్మ పరమేశ్వర పాడి ఆసాంతం సుఖప్రదంగా మంగళం పాడిన ఆత్మీయులు మాటూరి సూరిబాబు, శ్రీకాంత్‌లకు ముమ్ముందు వీరు చేపట్టే ప్రతి ప్రచురణా కార్యక్రమంలోనూ యితరులకు మార్గదర్శకత్వం వహించే ప్రతిభాపాటవం కలగాలని ఆ వాగ్దేవిని అర్థిస్తూ 'నానాటిబ్రతుకు నాటకము' అన్న అన్నమయ్యకు, ఆ పరమార్థాన్ని మా మాతామహుల యీ గ్రంథంలో చూడబోతున్న పాఠకమహాశయులకు...

ఆ వేంకటపతి ఆశీస్సులు.

విధేయుడు

మల్లాది నరసింహశాస్త్రి

తొలి తెలుగు నాటకరంగ విమర్శకుడు
శ్రీ పురాణం సూరిశాస్త్రి

ఆచార్య మొదలి నాగభూషణశర్మ

నాటకాన్ని 'సర్వకళా సమ్మేళనం' అనీ, 'సమాహారకళ' అనీ అంటారు. అన్ని లలితకళలు, ప్రదర్శక కళలు నాటకంలో అంతర్లీనమై వుంటాయని దాని భావం. ఈ కళలన్నింటినీ అందమైన ముత్యాలపేరులా కలిపి వుంచడానికి పాఠ్యం (సాహిత్యం) అనే జలతారుదారం ఉంటుంది. ఇన్నికళల అర్ధవంతమైన మేళవింపు జరిగితేనేగాని రాసినవాడికి, వేసినవాడికి, చూసినవాడికి ఆనందాన్నిచ్చే ప్రక్రియకాలేదు నాటకం. మిగిలిన ఏ సాహితీమాధ్యమానికి లేని రెండు ప్రత్యేకతలున్నాయి నాటకానికి. ఒకటి, ఇది 'నిత్యవర్తమానం'లోనే రాయబడడం. కథ ఎప్పటిదయినా, ఎక్కడ జరిగినా - ఇప్పుడు, ఇక్కడ జరుగుతున్నట్లుగా ప్రదర్శించడం. రెండోది - ఇది 'ప్రాణవంతమైన మాధ్యమం' (live medium) కావడం. మనలాంటి వ్యక్తులే మనముందుకు వచ్చి ఒకకథను దృశ్యమానం చేయడం, వేసేవాళ్లు నేరుగా చూసేవాళ్లముందు ఒక పాఠ్యాన్ని ప్రదర్శించడం-ఈ ప్రత్యక్ష అనుభవం నాటకానికి, దానిని ప్రదర్శించడానికి కూడా ఒక విశిష్టతను ఆపాదించింది. ఈ కారణాలవల్ల నాటకాన్ని వివేచించడం, విమర్శించడం సంక్లిష్టమైన శాస్త్రచర్చ అయింది. తెలుగులో ఆ నాటక శాస్త్రచర్చకు లక్ష్య, ప్రమాణాలను అందించే రచనలు చేసిన వ్యక్తి పురాణం సూరిశాస్త్రిగారు.

తెలుగు నాటక విమర్శ శైశవదశ దాటి యౌవన ప్రాదుర్భావాలు సంతరించుకున్నది సూరిశాస్త్రిగారి విమర్శనగ్రంథాల ద్వారానే. ప్రాచ్య, పాశ్చాత్య విమర్శన చరిత్రలను, వాటితోపాటు ప్రపంచ నాటక చరిత్ర రీతులను ఆకళింపుచేసుకొన్న తరువాతనే సూరిశాస్త్రిగారు తమ విమర్శనాప్రస్థానాన్ని ప్రారంభించారు. తాను 'చూసిన' నాటకాలను గురించి, 'చూసిన' నటులను గురించి మాత్రమే రాస్తున్నానని చెప్పిన ధీశాలి ఆయన. నాటకానికి రచనా ప్రమాణాలెంత ముఖ్యమో, ప్రదర్శనా ప్రమాణాలు అంతే ముఖ్యమని నమ్మి రచన, ప్రదర్శనలు నాటక విమర్శకు రెండుకళ్లని భావించిన నిజమైన నాటకరంగ అధ్యయనశీలి ఆయన. అంతవరకు వేరువేరుగా నాటకరచనను గురించి విమర్శలు,

నాటకప్రదర్శనల సమీక్షలు వస్తున్న నేపథ్యంలో నటన, రచన, ప్రదర్శనయోగ్యతల సంయోజనమే నాటకం గొప్పతనాన్ని తెలియచేయగలదని చాటి చెప్పి తెలుగులో నాటక విమర్శకు పితామహుడనదగిన స్థాయికి ఎదిగాడు. ఆయన రచనల్లో భావసౌష్టవం ఉన్నతం గొప్పగా భాషాసౌకుమార్యం ఉండదన్నది ఏ చదువరికయినా యిట్టే తెలిసిపోతుంది. తెలుగుభాషలో ఉన్న అందాల్ని, సౌకుమార్యాన్ని, మార్దవాన్ని - ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే, అసలు సిసలైన తెలుగుదనాన్ని - తన ప్రతి వాక్యంలోను పొదిగిన భావ భాషా శిల్పి మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రిగారికి-వాక్యం నడకని, పదాలపొంకాన్ని అంతగా పట్టించుకోని కేవల భావైక రచయిత మామగారు కావడం తెలుగు సాహిత్యంలో చాలా అరుదైన ఐరనీ!

నిజానికి ఆధునిక తెలుగు నాటక విమర్శ 1875వ సంవత్సరం సెప్టెంబరు 21న ప్రారంభమైనదని చెప్పవచ్చు. "జూలియస్ సీజర్" నాటకాన్ని "సీజరు చరిత్రము" అనే పేరుతో ఆసాంతమూ తేటగీతులలో రచించి దానికొక పీఠికను రాశారు వావిలాల వాసుదేవశాస్త్రిగారు - 1875 సెప్టెంబరు 21వ తేదీన. అందులో తాను అనువాదంలో అవలంభించిన పద్ధతుల్ని గురించి వివరించాడాయన. ఈవిధంగా తమతమ నాటక రచనా విధానాలను తమ గ్రంథాలకు పీఠికలుగా వెలయించడం తెలుగు నాటక విమర్శలో మొదటిదశగా గుర్తించవచ్చు. ఈ పీఠికా రచనలకు సమాంతరంగా వెలసిన "సమీక్షలు" నాటక విమర్శకు రెండో పార్శ్వంగా చెప్పుకోవచ్చు. "సీజరు చరిత్రము"ను తమ 'వివేకవర్ధిని' పత్రికలో పత్రికాధిపతులు (బహుశా కందుకూరి వీరేశలింగంగారే అయివుండవచ్చు) చేసిన సమీక్ష సద్విమర్శనా పద్ధతికి గొప్ప ఉదాహరణగా చెప్పుకోవచ్చు. (వివేకవర్ధని: రెండవ సంపుటం, అయిదవ సంచిక).

ఈవిధంగా స్వీయరచనావిధానం, నాటక రచనల సమీక్ష రెండు పార్శ్వాలుగా దాదాపు ముప్ఫయి సంవత్సరాలు కొనసాగింది. తమ నాటకగ్రంథాలకు అర్థవంతమైన పీఠికలు వెలువరించిన వారిలో ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులు, గురజాడ అప్పారావు (1897, 1909 ప్రతులకు రెండింటికీ), ఆచంట వేంకటరాయ సాంఖ్యాయనశర్మ, కోలాచలం శ్రీనివాసరావు, నాదెళ్ళ పురుషోత్తమశాస్త్రిగార్లను పేర్కొనవచ్చు. ఆయా రచయితలు తాము ఏ నాటక సమాజాలకోసం ఈ నాటకాలు రాశారో, ఆ సమాజాలను గురించి ఉటంకించడం వలన ఈ పీఠికలు రంగస్థల మర్యాదను సంతరించుకున్నాయి.

End of Preview.

Rest of the book can be read @

http://kinige.com/book/Natyambujam+Natya+Asokam

* * *